

**RELACIJE
VEŠTAČENJA UMANJENE RADNE
SPOSOBNOSTI
|
OCENJIVANJA RADNE SPOSOBNOSTI**

Veselin Govedarica

Sadržaj izlaganja

- ▶ Karakteristike postupaka ocenjivanja radne sposobnosti (**ORS**)
veštačenja umanjene radne sposobnosti (**VURS**)
- ▶ Predmetni poremećaj
- ▶ Personalna kvantifikacija predmetnog poremećaja
- ▶ Pravila o naknadi štete
- ▶ Postupak **VURS** u procentima
- ▶ Zaključak

Karakteristike postupka ORS

Redovna delatnost specijaliste medicine rada u ordinaciji praktično se odnosi na ocenjivanje radne sposobnosti ispitanika u oblasti zaštite zdravlja na radu

Utvrđene dijagnoze koriste se u medicinskom smislu radi procene zdravstvene sposobnosti za rad

Kriterijumi nisu precizni. Zaključci se izražavaju opisno. Numerički se ne mogu izraziti

Obavlja se na zahtev poslodavca, Tržišta rada, LK

Karakteristike postupka VURS

- ▶ Stavlja specijalistu medicine rada u drugačiju poziciju u odnosu na njegovu uobičajenu delatnost u ordinaciji
- ▶ Obavlja se za potrebe sudskog postupka. Činjenice utvrđene veštačenjem sagledavaju se i tumače u formi koja je prilagođena potrebama suda
- ▶ Dijagnoze, nalaz i mišljenje kao činjenice koje nisu pravne prirode, u okviru procesa veštačenja **dobijaju pravnu funkciju i postaju dokumenti, pravno relevantni u sudskom sporu**
- ▶ Kriterijumi veštačenja precizni su. Parametri bitni za odlučivanje suda numerički se mogu izraziti (procenat umanjenja RS)

Postupak ORS

- ▶ Vrši se sučeljavanjem i usklađivanjem utvrđenih činjenica koje se odnose na procenjenju zdravstvenu sposobnost zaposlenog i procenjeno radno opterećenje na određenom radnom mestu (profesionalna radna sposobnost)
- ▶ Postupkom **ORS** utvrđuje se:
 - ▶ Da li je zaposleni zdravstveno sposoban za rad na određenom radnom mestu ili nije
 - ▶ Da li kod zaposlenog postoje patološka stanja koja predstavljaju kontraindikaciju za rad

Veštačenje umanjene radne sposobnosti

- ▶ Procesna radnja koja se odnosi na utvrđivanje činjenica važnih za razjašnjenje predmeta sudskog spora u vezi s naknadom pretrpljene materijalne štete
- ▶ Fokusirano na posledice predmetnog poremećaja i njihovu reperkusiju na RS
- ▶ Postupkom **VURS** utvrđuje se mera u kojoj se, isključivo, posledice predmetnog poremećaja reperkutuju na radnu sposobnost oštećenog (stepen ili procenat umanjenja **RS**)

Procena radnog opterećenja (ORS i VURS)

- ▶ Radno opterećenje procenjuje se na osnovu:
 - ▶ Fizičkog opterećenja - Stepenuje se težina fizičkog rada (lako, srednje teško, teško i vrlo teško)
 - ▶ Psihofiziološkog opterećenja – procenjuje se određeno psihofiziološko opterećenje u odnosu na zahteve i uslove radnog mesta
- ▶ *Mogu se koristiti podaci iz Akta o proceni rizika*

Zdravstvena sposobnost (ORS)

- ▶ Procenjuje se radi sagledavanja uticaja zdravstvenog stanja (fizičko, psihofiziološko) zaposlenog na njegovu funkcionalnu sposobnost
- ▶ Lekarskim pregledom i uvidom u medicinsku dokumentaciju utvrđuje se zdravstveno stanje, odn. zdravstvena sposobnost zaposlenog
- ▶ Zdravstvena (funkcionalna) sposobnost sagledava se u celini
- ▶ Ne razdvajaju se etiološke frakcije poremećaja koji su doveli do reperkusije na funkcionalnu sposobnost

Procena zdravstvenog stanja oštećenog

- ▶ Praktično se vrši radi utvrđivanja anatomskih i funkcionalnih poremećaja (predmetnog poremećaja) kao isključivih posledica štetnog događaja
- ▶ Vrši se na osnovu pregleda lekara veštaka i uvida u celokupnu medicinsku dokumentaciju (neophodan uvid u zdravstveni karton)
 - ▶ Dobijaju se detaljni anamnestički podaci u vezi s predmetnim poremećajem, kao i u odnosu na druge zdravstvene tegobe
 - ▶ Sagledava se opšte zdravstveno stanje i naročito nalaz u vezi s predmetnim poremećajem
 - ▶ Utvrđuje se zdravstveno stanje pre predmetnog događaja (ranija oboljenja i povrede, operacije, urođeni ili stečeni poremećaji i dr.) i stanje nakon predmetnog događaja (po završenom lečenju i rehabilitaciji)

Individualni faktori

- ▶ U individualne faktore spadaju: starosna dob, pol, zdravstveno stanje (ranija oboljenja, povrede, operacije) telesna konstitucija i uhranjenost, dominantna lateralizovanost i dr.
- ▶ Imati u vidu i mogući uticaj individualnih faktora oštećenog kako se ne bi prevideli i pripisali posledicama predmetnog poremećaja
- ▶ Raščlaniti etilogiju poremećaja na isključive posledice predmetnog događaja i eventualni uticaj individualnih karakteristika (uporediti zdravstveno stanje koje je prethodilo i stanje nakon predmetnog događaja)

Predmetni poremećaj

- ▶ Predmetni poremećaj - „razlika zdravstvenog stanja pre i nakon predmetnog događaja“
- ▶ Potrebno je opisati i proceniti predmetni poremećaj
- ▶ Na medicinskoj osnovi objasniti ozbiljnost i intenzitet poremećaja navodeći najznačajnija ograničenja funkcionisanja organizma do kojih poremećaj objektivno dovodi, pre svega, u odnosu na izvršavanje radnih aktivnosti
- ▶ Naglasiti da li se radi o trajnim ili privremenim posledicama

Tabela za orijentacionu kvantifikaciju anatomskih i funkcionalnih poremećaja

- ▶ Orijentaciono kvantifikuje umanjenje ukupnih fizičkih i psihofizioloških sposobnosti oštećenog, izraženo u procentima
- ▶ Urađena prema medicinskim kriterijumima (medicinski aspekt)
- ▶ Uopštena je, i „ista za svakog”. Poremećaj se sagledava “izdvojeno”, ne u sklopu celokupnog organizma
- ▶ Utvrđeni procenat umanjenja funkcionalnosti organizma, pored uopštene procene prema Tabeli, treba sagledati u sklopu individualnih karakteristika oštećenog (aspekt veštačenja)

Personalna kvantifikacija poremećaja (1)

- ▶ Nakon orijentacione kvantifikacije poremećaja, pomoću Tabele (medicinski kriterijum), potrebno je sagledavanje individualnih karakteristika oštećenog, kako bi se što preciznije kvantifikovao obim poremećaja nastalih isključivo kao posledica predmetnog događaja (kriterijumi veštačenja)
- ▶ Diferenciraju se posledice predmetnog poremećaja u odnosu na moguće individualne doprinoseće faktore
- ▶ Procenat umanjene funkcionalne sposobnosti organizma oštećenog određen prema Tabeli umanjuje se proporcionalno uticaju individualnih faktora, uz odgovarajuće obrazloženje

Personalna kvantifikacija poremećaja (2)

- ▶ Umanjenje funkcionalne sposobnosti u procentima određuje se za svakog oštećenog ponaosob
- ▶ Komparativna prednost u odnosu na raniji, uopšteni pristup, kojim se određeno umanjenje funkcionalne sposobnosti uvek i za svakog izražavalo istim procentom navedenim u Tabeli

Pravila o naknadi štete

- ▶ Prema pravnim pravilima, šteta zbog posledica izazvanih predmetnim povređivanjem i/ili obolevanjem **ne može** se meriti samo procentom umanjene funkcionalnosti oštećenog, već su u tom smislu **relevantne štetne posledice koje proističu zbog nastalog anatomskog i/ili funkcionalnog poremećaja**

Veštačenje umanjene RS u procentima

- ▶ Personalna kvantifikacija poremećaja
 - ▶ Tabela za orijentacionu kvantifikaciju anatomskih i funkcionalnih poremećaja organizma kao posledica povreda i bolesti (Tabela)
 - ▶ Razmatranje uticaja eventualnih individualnih faktora
- ▶ Procena radnog opterećenja - Izvod iz Akta o proceni rizika za konkretno radno mesto
- ▶ Skala za procenu stepena i procenta umanjenja radne sposobnosti za određene radne aktivnosti
- ▶ Postupak hronometraže radnih aktivnosti

Hronometraža radnih aktivnosti

- ▶ Trajanje radnih aktivnosti i njihovo grupisanje u odnosu na stepen radnog opterećenja određuje se postupkom hronometraže
- ▶ Hronometražom se određuje vremenski period prosečnog trajanja određenih radnih operacija karakterističnih za ispitivano radno mesto u toku jedne radne smene ili turnusa (vreme trajanja: teškog fizičkog rada uz angažovanje velikih mišićnih grupa, rada u prinudnom položaju, hodanja, stajanja, sedenja i dr.)
- ▶ Pri tome se elementi radnih operacija i radna opterećenja detaljno razmatraju i grupišu prema procenjenom stepenu radnog opterećenja.

Hronometraža radnih aktivnosti (2)

- ▶ Najveći značaj pridaje se radnim aktivnostima čije se obavljanje u velikoj meri ili isključivo zasniva na punom obimu funkcionalnosti organa ili dela tela čija je funkcija smanjena zbog predmetnog poremećaja
- ▶ Upravo na umanjenju funkcionalne sposobnosti za obavljanje tih radnih operacija zasniva se kvantifikacija umanjenja profesionalne radne sposobnosti
- ▶ Radne aktivnosti koje ne zahtevaju angažovanje organa ili delova tela, odnosno, na koje predmetni poremećaj ne utiče, nisu nam od direktnog značaja pri proceni umanjenja radne sposobnosti

Skala za procenu stepena i procenta umanjenja radne sposobnosti za određene radne aktivnosti

- ▶ **Lako umanjenje radne sposobnosti:** Reperkusija personalno kvantifikovanog poremećaja (PKP) u lakom stepenu na funkcionalnu sposobnost oštećenog za obavljanje radne aktivnosti koja se procenjuje – od **1-24%**
- ▶ **Srednje umanjenje radne sposobnosti:** Reperkusija PKP u srednjem stepenu na funkcionalnu sposobnost oštećenog za obavljanje radne aktivnosti koja se procenjuje – od **25-49%**
- ▶ **Bitno umanjenje radne sposobnosti:** Reperkusija PKP u stepenu koji bitno utiče na funkcionalnu sposobnost oštećenog za obavljanje radne aktivnosti koja se procenjuje – od **50-69%**
- ▶ **Gubitak radne sposobnosti za određene radne aktivnosti :** Reperkusija PKP koja je dovela do potpunog gubitka funkcionalne sposobnosti oštećenog za obavljanje radne aktivnosti koja se procenjuje – od **70-100%**

Upoređivanje ocenjivanja RS i veštačenja umanjene RS sa aspekta procene poremećaja

Ocenjivanje **RS** ima uopšteni pristup. Zdravstveno stanje posmatra se i procenjuje u celosti. Ne sagledava se etiološka frakcija poremećaja

Veštačenje umanjene **RS** u % rasčlanjuje poremećaje. Isključivo procenjuje posledice etiološke frakcije poremećaja do kojih je doveo predmetni događaj. Sagledava se i eventualni udeo individualnih faktora u proceni posledica predmetnog poremećaja

Veštačenje umanjene **RS** u % složeniji je postupak od ocenjivanja **RS** - zato je neophodna edukacija sudskih veštaka

Zaključak (1)

- ▶ Postupak ORS vrši se na zahtev poslodavca, lekarskih komisija, Tržišta rada i dr.
- ▶ Postupak **ORS** opisno utvrđuje da li je zaposleni zdravstveno sposoban za rad na određenom radnom mestu i da li postoje patološka stanja koja predstavljaju kontraindikaciju za rad na tom radnom mestu
- ▶ Na osnovu opisne ocene radne sposobnosti oštećenog ne može adekvatno proceniti i naknaditi pretrpljena materijalna šteta zbog umanjene radne sposobnosti

Zaključak (2)

- ▶ Veštačenje se obavlja za potrebe sudskog postupka
- ▶ U fokusu postupka veštačenja umanjene radne sposobnosti jeste predmetni poremećaj, koji se individualno procenjuje i čiji se uticaj na otežano obavljanje radnih aktivnosti u okviru radnog mesta, odnosno na radnu sposobnost oštećenog, procentualno kvantifikuje
- ▶ Veštačenje umanjene radne sposobnosti u procentima omogućuje adekvatnu naknadu pretrpljene materijalne štete, koju u daljem postupku, po nalogu suda, vrši veštak ekonomske struke

Zaključak (3)

- ▶ Ocenjivanje radne sposobnosti i veštačenje umanjene radne sposobnosti dva su zasebna postupka s različitim namenama i međusobno se znatno razlikuju
- ▶ Da bi se razlika naglasila i da bi se postupak razlikovao od drugih sličnih postupaka (veštačenje prava osiguranika primenom propisa iz penzijskog i invalidskog osiguranja i dr.), potrebno je u nazivu veštačenja umanjene radne sposobnosti dodati odrednicu „sudskomedicinsko”

Zaključak (4)

- ▶ Da bi sudski veštak validno odgovorio na zadatak suda kojim se nalaže veštačenje na okolnost umanjene radne sposobnosti, potrebno je da, pored specijalističkog znanja i iskustva iz ocenjivanja radne sposobnosti, dodatno bude edukovan u ovoj oblasti veštačenja
- ▶ Stručni simpozijumi koje organizuje naše Udruženje u potpunosti služe toj svrsi

HVALA NA PAŽNJI!

The image features a solid dark blue background. In the center, the text "HVALA NA PAŽNJI!" is written in a bold, white, sans-serif font. The letter "Ž" in "PAŽNJI" has a small white accent above it. In the bottom right corner, there are several thin, white, parallel lines that appear to be part of a larger graphic element or a signature.